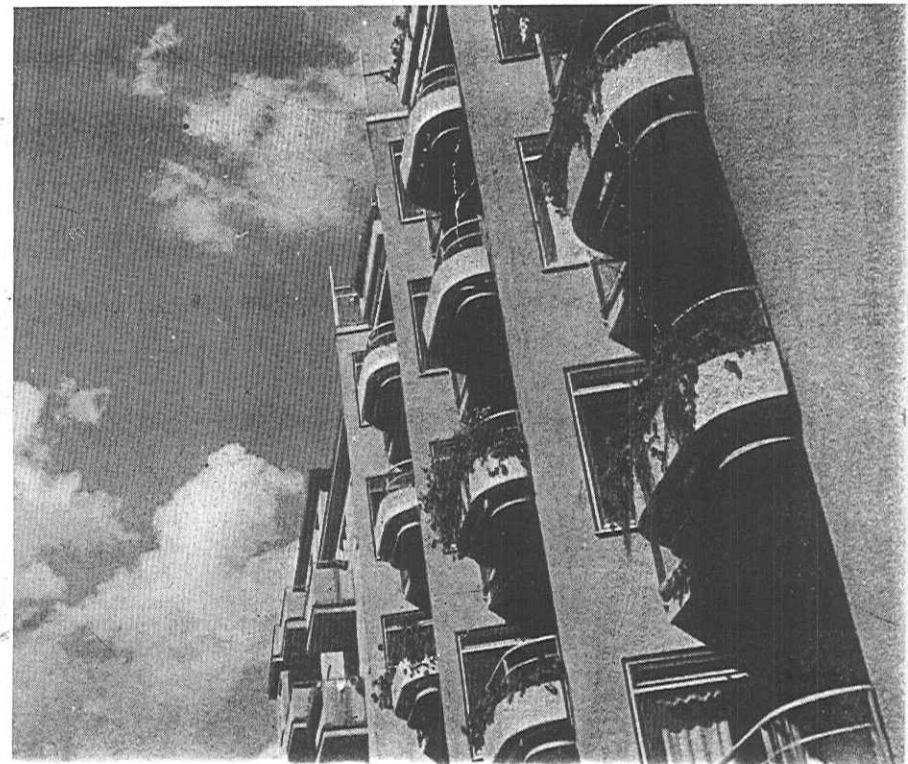

KOLLEKTIVHuset I STOCKHOLM

PRIS 75 ÖRE

JOHN ERICSONSGATAN 6

den moderna
bostaden

ANITA MARKELIUS
Mälarhöjdsvägen 39
126 57 HÄGERSTEN
Tel. 08-88 61 43

Copyright:
Bostadsrättsföreningen Fågelbärsträdet,
Stockholm 1937

KOLLEKTIVHUSET

SOCIAL BAKGRUND

Enligt 1930 års folkräkning var vid den tidpunkten 25 % av de gifta kvinnorna i Stockholm förvärvsarbetande, och denna siffra är av allt att döma större nu än då. I synnerhet i unga familjer är det snarare regel än undantag, att båda makarna har arbete utom hemmet. Vad anledningen i de enskilda fallen än är, antingen det nu är av strängt ekonomisk nödvändighet, som hustrun bidrar till de gemensamma omkostnaderna, eller hon kanske inte vill avbryta den utbildning eller yrkesbana hon påbörjat, så är det ett faktum, att det finns ett stort antal familjer, vilkas livsföring avviker från den traditionella familjetypen, där hustrun uteslutande ägnar sig åt barn och hushåll, medan maken ensam sköter förvärvsarbetet.

I en vanlig hyresvåning eller en trädgårdsstadsvilla har den

bortarbetande hustrun endast två möjligheter att välja på, då det gäller det hushållsarbete, som vilar på henne: antingen får hon utföra det själv på de stunder hon är ledig från sitt yrkesarbete, eller också får hon leja hjälp, d. v. s. hålla hembiträde eller ha en »flicka som går från och till».

Oftast blir — av ekonomiska skäl — det förstnämnda alternativet det enda möjliga, och för övrigt skulle det aldrig gå att anskaffa hembiträden till alla Stockholms familjer. Och om man räknar med en förstklassig, fullt modern stockholmslägenhet — med centralvärme, badrum, gasspis eller elektrisk spis, med sopnedkast i stället för sophink, med kylskåp istället för isskåp, med kopplade fönster istället för de gamla besvärliga innanfönstren — och en fullt modern utrustning — med dammsugare, elektrisk golvbönare och rostfritt stål till knivar och köksgrejor, med hyggliga handlande som skickar hem varor o. s. v. — så går det naturligtvis. Och i många, många fall måste det förresten gå även utan alla dessa hjälpmedel!

Men en aldrig så hypermodern våning löser inte bostadsproblemet för en familj med barn, där modern arbetar borta. Med varje barn ökas utgifterna och det blir ändå svårare än förr att få råd med lejd hjälp — alldeles oavsett svårigheterna att få tag på kunniga och lämpliga hembiträden. Där det inte finns någon granne eller släkting, som gratis ställer sig till förfogande, finns det bara en möjlighet för modern: att varje dag gå med barnet eller barnen till någon barnkrubba eller — efter de första åren — barnträdgård. Att detta är en nödfallsutväg med många och stora nackdelar behöver väl inte närmare påpekas.

En stor del unga familjer väjer emellertid för alla dessa svårigheter. De föredrar att inte skaffa sig några barn alls.

Kollektivhuset utgör ett första försök att radikalt lösa bostadsproblemet för denna nya familjetyp.

I Kollektivhuset har man möjlighet att överlåta så gott som allt hushållsarbete på gemensamma anordningar. För

barnvården svarar en personal, som är högre kvalificerad och utvald med större omsorg än vad som skulle vara möjligt för de flesta privata familjer;

matlagningen sker i centralköket; familjen kan sedan antingen — efter beställning i lokaltelefon — få maten, med servis, uppskickad i lägenheten genom den mathiss, som finns installerad i varje kokvrå, eller också serveras måltiderna nere i restaurangen. Uppköp, tillredning, disk sköts alltså av husets personal;

Huvudentrén.

Entreprenör för KOLLEKTIVHUSET:

Byggnadsfirman
GUMPEL &
BENGTSSON

S T O C K H O L M

städningen kan man antingen få utförd vid en viss överenskommen tid, exempelvis var eller varannan dag, eller också kan man få tillfällig hjälp när man behöver.

Tvätten sköts likaså i huset; i varje våningsplan finns ett tvätt-
nedkast, där var och en kan kasta ned sitt tvättpaket, för att sedan
efter några dagar mot särskild avgift få upp alltsamman tvättat,
manglat och struket samt t. o. m. lagat, om så önskas.

Det dagliga livet i Kollektivhuset

är emellertid — om man bortser från denna bortkoppling av
det dagliga hushållsarbetet — inte påfallande olika livet i vilket
modernt stockholmshus som helst. Det råder inte någon högre
grad av »kollektivitet» här än på andra ställen; man kan leva lika
ostörd av sina grannar här som i ett vanligt hyreshus, t. o. m. mer,
eftersom väggar och bjälklag mellan de olika lägenheterna på
grund av husets konstruktion är bättre ljudisolerande, än vad man
brukar vara van vid i nybyggda stockholmskus.

Beträffande både maten och barnavdelningen råder full själv-
ständighet och frihet i alla avseenden. Eftersom kokvråarna är
fullt utrustade och har både gasspis med bakugn, diskho med
varmt och kallt vatten, kylskåp o. s. v. och eftersom man inte är
bunden av några måltidsabonnemang, kan man själv laga sin mat
så ofta man har tid och lust. Dessutom: eftersom centralköket ock-
så betjänar en offentlig restaurang, råder det stor variation på mat-
rätterna. Ingen tvingas alltså att äta pannkaka när han vill ha kött-
bullar eller tvärtom!

Beträffande barnavdelningen gäller detsamma: man kan an-
vända den när man vill och låta bli om man inte behöver den.
Man kan inackordera sina småttingar där dag och natt, om man
t. ex. reser bort, man kan själv ha hand om dem på dagen och låta

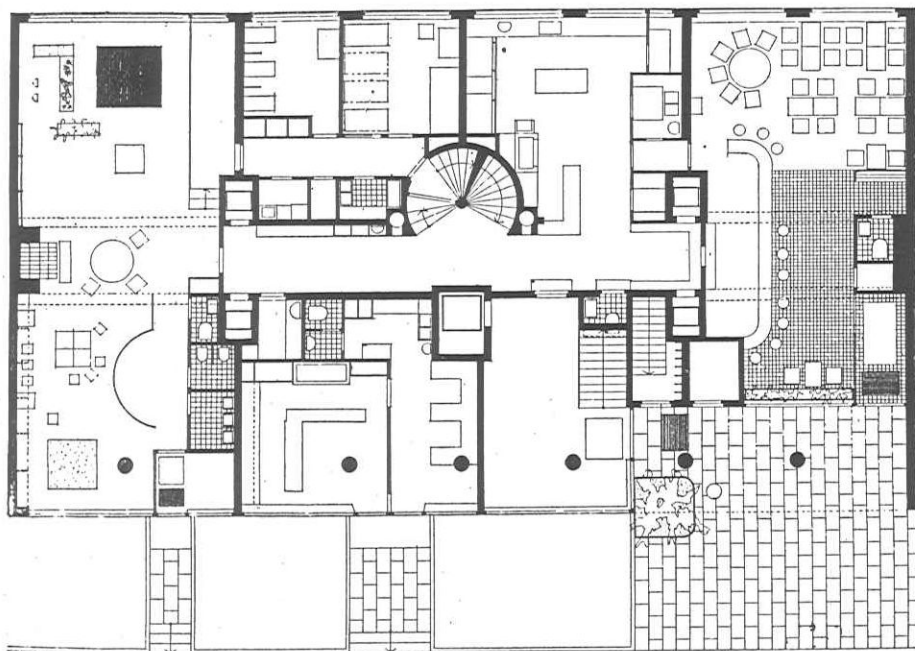
dem sova där på natten eller tvärt om, man kan vidtala personalen att överta vissa »skötingar» eller övervakning uppe i våningen, eller man kan nöja sig med att vända sig till barnavdelningens föreståndarinna om man behöver råd och hjälp i någon uppfostringsfråga . . .

ARKITEKTUREN

Särskilt Kollektivhusets fasad mot John Ericsonsgatan skiljer sig ganska mycket från de bostadshus man är van att se: vi tänker då först och främst på raderna av snedställda fönster, som öppnar sig mot södersolen och utsikten över Mälaren i stället för mot grannarna tvärs över gatan.

Från den skyddande portiken i gatuplanet kommer man dels till restaurangen och dels till hallen, varifrån hiss och trappor leder

Plan av bottenvåningen.

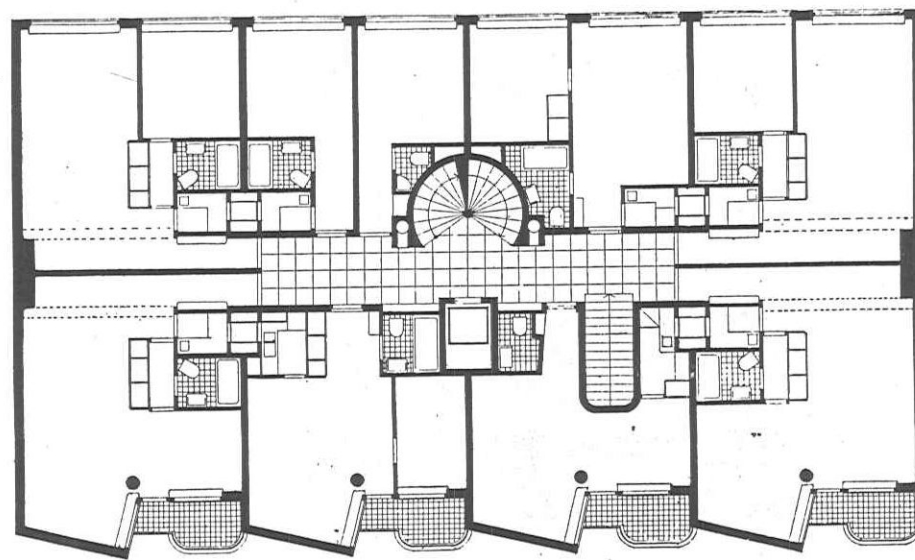

vidare till de olika våningarna. I bottenvåningen, men med egna ingångar, ligger också barnavdelningen samt Kollektivhusets ljusa och hypermodernt inredda centralkök, vilket genom ett system av mathissar också står i direkt förbindelse med de olika lägenheter-nas kokvrår.

Det finns sammanlagt 55 bostadslägenheter i huset, varav 16 på ett enkelrum, 34 på 2 rum, 1 på 3 rum, samt högst upp 4 s. k. terrassvåningar med 4 rum. Inredningen är överallt förstklassig: badrummet har inbyggda badkar, kokvråarna disklåda av rostfritt stål, gasspis och kylskåp samt de nyss nämnda mathissarna; vidare sop- och tvättnedkast, rymliga balkonger samt takterrass med dusch, plaskdamm och sandgrop för småbarnen uppe på själva taket.

Kollektivhuset stod färdigt för inflyttning på våren 1935. Sven Markelius — initiativtagaren till hela företaget — har varit arkitekt för huset. Byggnadsfirman Gumpel & Bengtsson har stått för själva byggnadsarbetet.

Plan av våningen 1 tr.

RESTAURANGEN

Kollektivhusrestaurangen, eller »baren», som den oftast får heta, är inte bara avsedd för husets invånare utan också för allmänheten, precis som vilken annan restaurang som helst. I själva verket besöks den faktiskt i större utsträckning av utomstående än av husets egna invånare, vilka ofta tycks föredra att få måltiderna uppskicka- de i mathissen till den egna lägenheten.

Vad nu anledningen kan vara: läget, blommorna och den trev- liga lokalen — där inredningen till största delen levererats av N. K. — den goda maten eller de låga priserna, så har Kollektiv- husbaren faktiskt blivit en succès. Efter stockholmsförhållanden är det billigt att äta i Kollektivhusbaren: man får gå till de typiska folkrestaurangerna för att kunna få en middag med två rätter och

kaffe till samma pris som här. Och i Kollektivhusbaren går det dessutom att få en cocktail eller ett glas vin. För husets invånare är priserna därtill ytterligare reducerade: de köper sina kuponger med 25 % avdrag, och dem får de sedan använda efter behag, utan något tvång att binda sig för visst antal måltider.

Efter stängningsdags — kl. 9 — står lokalen till invånarnas dis- position för privata samkväm, föreningsmöten o. dyl.

BARNAVDELNINGEN

Barnavdelningen ligger i bottenvåningen i direkt förbindelse med kvarterets stora planterade gård, där det finns gräsmattor för de allra minsta och sandhög för de litet större.

Kollektivhusbaren.

Foto: Ateljé Wahlberg A.-B.

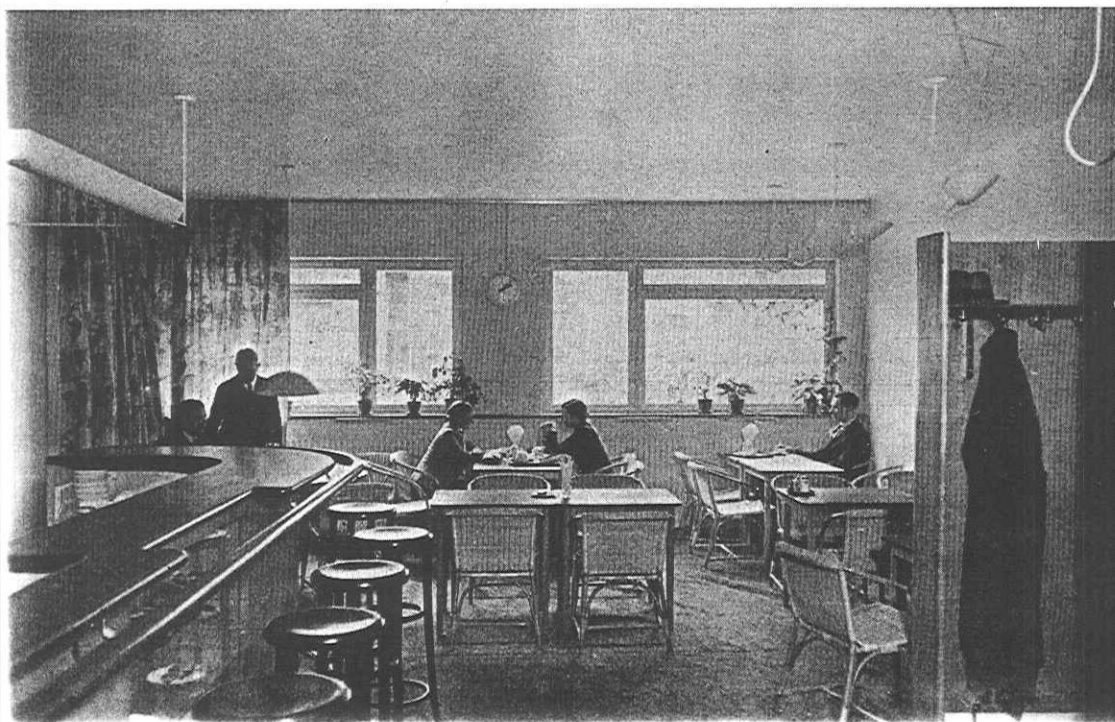
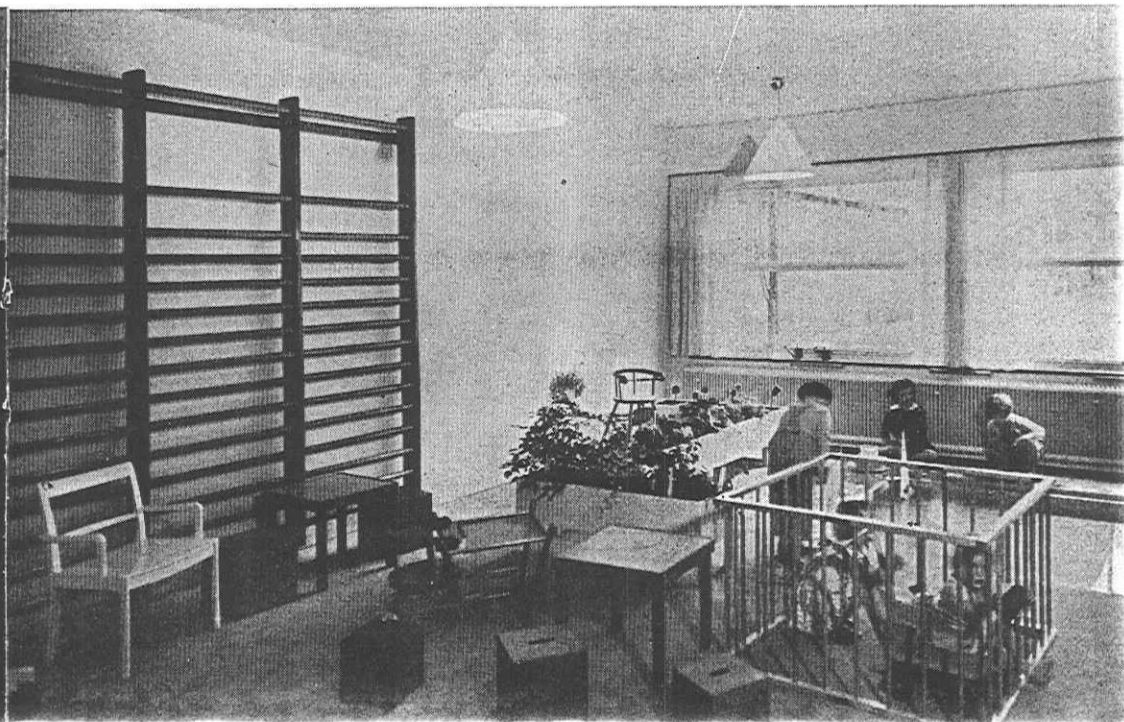

Foto: Ateljé Wahlberg A.-B.

Barnkammaren.

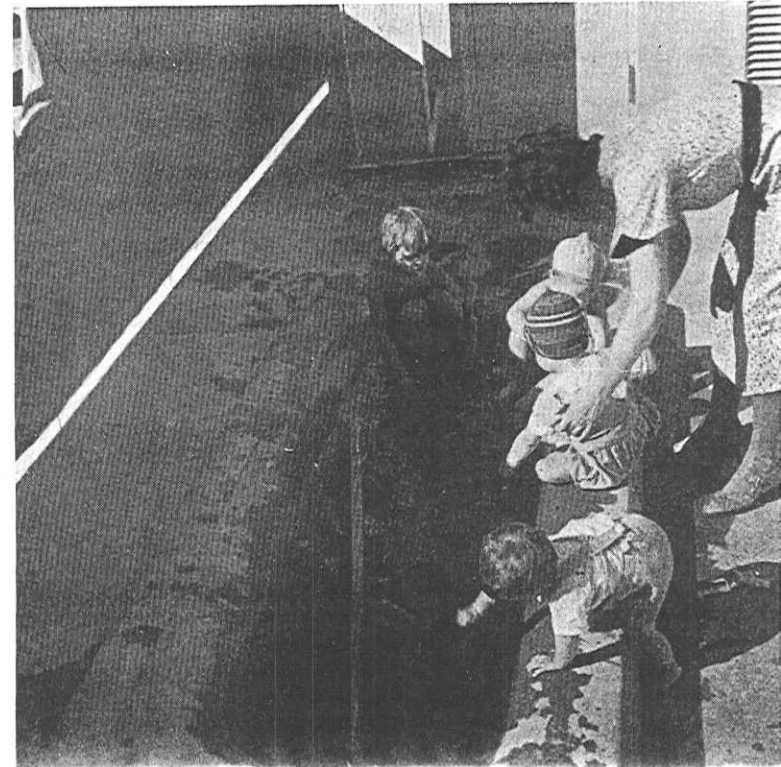
Där finns plats för cirka 15 barn i åldern 0—7 år. I den stora barnkammaren finns det både plaskdamm, sandlåda och öppen spis samt en fast linoleumskärm, där man får rita så mycket gröna, gula och gredelina gubbar man vill. Stolar och bord passar — utom för sitt vanliga ändamål — också till att förvandlas till »flygmaskiner» eller »atlantångare» eller »skyskrapor» eller vad det kan vara, som särskilt intresserar ungdomarna. Förutom barnkammaren innehåller barnavdelningen ett spädbarnsrum med tillhörande mjölkök, tvätt- och badrum, ett sovrum för de större barnen samt ett isoleringsrum, som används vid fall av lättare förkylning o. dyl. Sjuka barn tas självklart inte emot i barnavdelningen.

Flertalet mödrar till de barn, som lämnas ned i barnavdelningen, arbetar utom hemmet; en stor del av moderns uppgifter kommer således att vila på personalen där. Det fordras givetvis goda personliga förutsättningar för dem som skall fylla de kraven, samt gott om tid att ingående kunna ägna sig åt varje barns både psykiska och fysiska utveckling; det får inte komma en skymt av vad man menar med »anstaltsprägel» över Kollektivhusets barnavdelning. Varje barn måste behandlas fullt individuellt.

För den mor, som är hemma större delen av dagen, blir barnavdelningen snarare en ersättning för den barnsköterska, som brukar finnas i mer välsituerade familjer: en mamma, som vill vara i fred några timmar eller som vill slippa ifrån det dagliga barnvagnsdragandet, kan för kortare eller längre stund ta barnavdelningen i anspråk. Detsamma gäller om föräldrarna vill gå bort en kväll; barnet — eller barnen — kan då antingen sova i barnavdelningen, eller också kan nattvakten åta sig övervakning uppe i våningen, eventuellt också sköta om läggningen, ge ett kvällsmål o. s. v.

Barnavdelningen utgör emellertid inte bara en utväg för bortarbetande mödrar, som inte har råd att hålla barnsköterska. Barn behöver nämligen i tid komma tillsammans med andra, jämnåriga barn, och isynnerhet för »enda barnet» löser Kollektivhusets barnkammare detta problem.

Som en allmän regel kan man säga, att vid ungefär 18 månaders ålder bör ett barn åtminstone några timmar dagligen börja vara samman med andra barn; efter 2—2 1/2-årsåldern — då det börjar kunna leka riktigt med sina jämnåriga — är detta helt enkelt nödvändigt för att barnet skall utveckla sig normalt. Spädbarn bör däremot på grund av sin stora mottaglighet för smitta komma i beröring med så få utomstående som möjligt. De vårdas därför i regel i föräldrarnas våning av barnavdelningens personal.

På takterrassen finns det plaskdamm och sandhög.

För ett barn över 2 år, som vistas hela dagen i barnavdelningen, d. v. s. från 8 eller 9 på morgonen till 6 eller 7 på kvällen, betalar föräldrarna 1 kr. 25 öre per dag. Då ingår också 4 mål mat i priset. För barn under 2 år är priset — inklusive den dagligen återkommande tvätten — 25 öre högre.

Man förutsåg givetvis redan under de förberedande kalkylerna för Kollektivhuset, att föräldraavgifterna endast skulle kunna täcka en del av alla de utgifter, som följer med ett företag av detta slag; utom hyra, mat och löner, måste det ju då och då göras nyanskaffningar, det behövs nya leksaker och lekmaterial, åtgången på förbrukningsartiklar är stor, och allting måste vara av prima kvalitet. Barnavdelningen står vidare under ständig kontroll av läkare, vilket naturligtvis också kostar pengar. O. s. v.

Emellertid har barnavdelningen åtnjutit vissa fördelar från huset i övrigt: så levereras t. ex. maten till barnen och personalen gratis från restaurangen; inkomsterna därifrån kommer således delvis barnavdelningen tillgodo. Vidare har avdelningen haft regelbundna inkomster från de mycket eftersökta kurser i modern barnavård och barnpsykologi, som pågått under de gångna vintrarna.

Den form av barnavård, som Kollektivhusets barnavdelning representerar, är en ny form av barnavård, framsprungen ur en ny tids behov. I många punkter befinner den sig givetvis ännu på experimentstadiet; man har vid utarbetandet av arbetsformerna inom denna än så länge blygsamma institution haft många nya företeelser att ta hänsyn till. Vi tänker här närmast på de nya formerna för familjeliv och familjebildning, som legat till grund för hela husets tillkomst, samt — framför allt — på de nya krav, som numera ställs på barnens psykiska och fysiska fostran.

DEN EKONOMISKA ORGANISATIONEN

Innehavarna av de 55 lägenheterna i Kollektivhuset rör själva om sitt hus. De är för detta ändamål sammanslutna i bostadsrättsföreningen Fågelbärsträdet, som således — i överensstämmelse med den lag om dylika bostadsrättsföreningar, som finns här i landet — äger och förvaltar huset samt ansvarar för de löpande göromålen och har hand om gemensamma angelägenheter.

HUR BYGGET FINANSIERATS

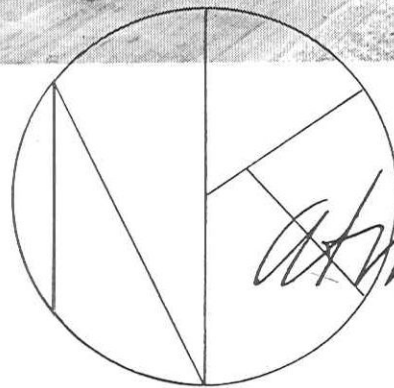
Om man medräknar de 125,000 kronor, som tomten kostade, uppgick de sammanlagda byggnadskostnaderna till 850,000 kronor. Det erforderliga kapitalet anskaffades dels genom olika lån, dels genom lägenhetsinnehavarnas grundavgifter, vilka beräknades till cirka 10 % av resp. lägenhets andelsvärde. Av lånen vill vi särskilt nämna 127,500 kronor, vilka beviljades genom statens byggnadslånebyrå från ett statligt anslag, avsett att befrämja bostadsbyggandet och samtidigt nedbringa den då rådande svåra arbetslösheten.

Efter tillsägelse i restaurangen kan intresserade bese kollektivhuset. Avgift 50 öre pr person. (Minimum 1 kr.) Tillträde till barnavdelningen medges emellertid, av hänsyn till barnen, endast efter särskilt tillstånd.

STOCKHOLM 1937
EMIL KIHLSSTRÖMS TRYCKERI A.-B.

6531

Atmosfär i Ert hem?

Det vilar alltid en atmosfär av förnäm stilkänsla och behaglig trivsamtet över NK:s vackra möbler — och det är både fascinerande och roligt att komponera den harmoniska interiören till dessa med allt det utsökta i textilier, mattor och belysningsarmatur Ni alltid finner på NK:s olika inredningsavdelningar.

Till »KOLLEKTIVHUSET» har NK levererat möbler och inredning samt köksutrustning till restaurangen.

A/B NORDISKA KOMPANIET